

ADHD och hög begåvning

Problem med exempelvis uppmärksamhet och att inte verka lyssna kan se likadant ut för både ADHD och hög begåvning (utan ADHD).

Att fråga sig vid misstanke om hög begåvning

- Uppkommer beteendena vissa tider, under vissa aktiviteter, med vissa personer eller i vissa miljöer? Några problem innan barnet började skolan?
- Hur beskriver föräldrarna barnets förmåga? Skiljer det sig mellan vad barnet gör hemma och vad det visar i skolan?
- Kan barnet upprätthålla koncentrationen när det är intresserat av aktiviteten? (Gäller intellektuellt krävande aktivitet, ej TV eller dataspel.)
- Har någon försökt anpassa undervisningen/miljön i skolan för att se om det hjälper?
- Har barnet tillfrågats? Hur tänker han/hon kring sina beteenden?
- Tycker barnet själv att han/hon inte har kontroll över sin situation? Tycker föräldrarna att barnet inte har kontroll?
- Finns "klara belägg för kliniskt signifikant funktionsnedsättning" och "inom minst två områden"?

ADHD-kriterier ¹	Hög begåvning	Förslag på hur man kan skilja dem åt
Ofta ouppmärksam på detaljer eller gör slarvfel	Kan bli slarvig om uppgiften är ointressant	Ofrivilligt? Beror resultaten på situation eller aktivitet?
Svårt att bibehålla uppmärksamheten	Sysselsätter sig med annat om uttråkad (dagdrömmar, stör andra)	Situationsberoende eller inte? Har barnet hört vad som sagts även om det inte ser så ut?
Verkar ofta inte lyssna på direkt tilltal	Kan vara helt inne i en aktivitet och omedveten om omgivningen	Beror det på förmåga att koncentrera/engagera sig eller på bristande förmåga?
Följer ofta inte givna instruktioner, misslyckas	Kan ifrågasätta regler, metoder och traditioner	Ofrivilligt eller inte? Frågar efter varför/söker mening?
Ofta svårt att organisera uppgifter eller aktiviteter	Kan föredra att lösa uppgifter på sitt eget sätt.	Ofrivilligt? Lidande?
Undviker ofta, ogillar eller är ovillig att utföra uppgifter som kräver mental uthållighet	Undviker eller underpresterar om uppgifter inte är stimulerande	Kräver uppgiften mental uthållighet för detta barn?
Tappar ofta bort saker som är nödvändiga för olika aktiviteter	Kan tappa bort uppgifter och papper, glömma läxor, vara oorganiserade	Sker det tillräckligt ofta för att bli ett handikapp?

Ofta lätt distraherad av yttre stimuli (Hoppar från en aktivitet till en annan)	Påbörjar många projekt men avslutar sällan	Vill byta/har själv en känsla av kontroll? Återupptar aktivitet snabbt efter avbrott?
Ofta glömsk i dagliga livet	Kan vara disträ/tankspridd	Beror på situationen/uppgiften?
Svårt att vara stilla/sitta still. Lämnar ofta sin plats. Svårt att leka lugnt och stilla.	Högre aktivitetsnivå, kan bli otålig	Beroende av aktivitet?
Springer ofta omkring, klänger, klättrar		
Ofta på språng/på högvarv	Intensitet	Målinriktat?
Pratar ofta överdrivet mycket	Tänker snabbare än de kan prata. Kan prata snabbt	Pratar snabbt? Försöker kommunicera saker?
Kastar ofta ur sig svar innan frågan färdig	Kan avbryta. Kan tycka man borde prata om man vet svaret.	Avbryter för att rätta andra? Brukar ha rätt?
Ofta svårt att vänta på sin tur	Omdömet inte lika utvecklat som intellektet	
Avbryter eller inkräktar ofta på andra		
Tröttnar snabbt utan snabba konsekvenser/belöningar	Luststyrda. Bristande tålamod för (eller struntar i) uppgifter som inte upplevs meningsfulla	Orkar inte vs. söker något annat?
Kan inte behärska sig, svårt att göra som man blir tillsagd i sociala situationer	Kan hamna i konflikt med auktoriteter.	Ofrivilligt eller inte? Kan argumentera för sina varför de gör som de gör? Provocerar?
Kan vara väldigt känslig för kritik	Kan vara väldigt känslig för kritik	Har höga krav på sig själv?
Varierande kvalitet och tidsåtgång i prestationer	Mer konsekventa prestationer i kvalitet och tidsåtgång	Varierar prestationen med aktiviteten?

¹Från DSM-IV-TR (formuleringarna är ibland något förkortade).

Se också Webb, J. T., Amend, E. R., Webb, N. E., Goerss, J., Beljan, P., Olenchak, F. R. (2004). *Misdiagnosis and dual diagnoses of gifted children and adults: ADHD, Bipolar, Asperger's, Depression and other disorders*. Great Potential Press.